

Nr __08-1/13-1700__ din _19_august_2022

APROB,
_____/ semnat / ____
„_19_” __08_2022
Ceslav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

RAPORT PRIVIND VIZITA ANUNȚATĂ
la punctul de trecere a frontierei „Criva-Mamaliga”
și sectorul poliției de frontieră „Criva” din cadrul Direcției regionale Nord
a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră

07 iunie 2022

Raportul a fost elaborat de,

- *Alexandru ZUBCO, Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP*

A. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

La 07 iunie 2022, echipa multifuncțională în componența:

- 1) ENII Serghei, comisar șef, ofițer principal al DROP a Direcției generale control al frontierei a IGPF (în continuare IGPF);
- 2) SANDU SABINA, reprezentat național al Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați în Republica Moldova;
- 3) BUDEANU Ion, șef secție, Secția protecție internațională și proceduri de azil din cadrul Direcției azil și integrare din cadrul BMA (BMA);
- 4) ZUBCO Alexandru, șef direcție, Direcția prevenirea torturii Oficiul Avocatului Poporului (OAP) și
- 5) PANOV Diana, avocată, consilieră de monitorizare din cadrul AO „Centrul de Drept al Avocaților” (CDA).

au realizat vizite anunțate la punctul de trecere a frontierei „Criva-Mamaliga” și sectorul poliției de frontieră „Criva” din cadrul Direcției regionale Nord a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

Scopul vizitei: verificarea situației privind respectarea drepturilor cetățenilor străini, solicitanți de azil și/sau persoanelor reținute pentru trecerea ilegală a frontierei de stat, formularea de recomandări pentru îmbunătățirea situației și protecția solicitanților de azil.

Vizita a fost organizată de CDA și realizată cu suportul IGPF.

Standarde de monitorizare:

- 1) Convenția ONU de la Geneva cu privire la statutul refugiaților, din 1951
- 2) Normele Comitetului european pentru prevenirea Torturii;
- 3) Directiva CoE 2003/9/EC din 27 ianuarie 2003 privind standarde minime pentru primirea azilanților;
- 4) Rezoluția CES nr.663 (XXIV) din 31 iulie 1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;
- 5) Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul);
- 6) Legea 164/2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului;
- 7) Legea nr.200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova.

NOTĂ: Aspectele relatate în Raportul de vizită descriu exclusiv situația din ziua monitorizării!

B. INFORMAȚII GENERALE

Poliția de frontieră (IGPF) asigură menținerea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră, precum și a regimului și ordinii publice în punctele de trecere a frontierei de stat, asigură securitate publică, securitatea aeronautică, controlul de securitate al pasagerilor, al bagajelor, al încărcăturilor, al personalului aeronautic, al personalului naval și al personalului de protecție a zonelor de securitate cu acces limitat în cadrul aeroporturilor și porturilor Republicii Moldova. În domeniul combaterii migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, Poliția de Frontieră este în drept să aplice măsura de nepermitere a intrării în Republica Moldova a străinului, în conformitate cu legislația în vigoare. La fel, instituția asigură controlul asupra migrației în punctele de trecere a frontierei de stat (PTF), are și alte atribuții prevăzute de Legea 283/2011.

C. COOPERAREA

IGPF și subdiviziunile sale teritoriale au manifestat deschidere și au cooperat activ cu echipa multifuncțională. Inițial, membrii echipei multifuncționale au purtat discuții pe aspectele de monitorizare cu reprezentanții IGPF. Ulterior, echipa s-a deplasat la punctele de trecere a frontierei și sectorul poliției de frontieră. Membrii echipei nu au fost influențați în perioada de monitorizare. Echipa multifuncțională a avut acces la locurile solicitate, informații și registre.

D. TRATAMENTUL PERSOANELOR STRĂINE ȘI/SAU SOLICITANTE DE AZIL

D1. Situația la PTF „Criva-Mamaliga”.

PTF „Criva-Mamaliga” reprezintă un punct internațional rutier comun de trecere a frontierei moldo-ucrainene, localizat la ieșirea/intrarea în satul Criva, r-l Briceni și la o distanță de 277 km de Chișinău. Specificul activității PTF „Criva-Mamaliga” a fost prezentat de Dl Loghin Dumitru, șef al SPF Criva și reprezentanți ai IGPF. La momentul vizitei, activitatea PTF era funcțională pe direcția intrare/ieșire. Fluxul de transport și pietoni era mic.

Cât privește asigurarea protecției străinilor sau a potențialilor solicitanți de azil în perioada 26 februarie – 04 iunie 2022, în PTF Criva au solicitat azil – 54 cetățeni ucraineni bărbați cu vârsta de 18+ (dintre care 2 femei).

Registrul de evidență a cererilor de azil depuse la Frontiera de stat (datat cu nr.120) se află în Sectorul poliției de frontieră Criva (la o distanță de 3 km) și conține 54 înregistrări de solicitări de azil începând cu 26 februarie 2022. Majoritatea solicitanților de azil au traversat frontiera prin zona verde. Nici un solicitant de azil sau cetățean străin ce a traversat frontiera prin zona verde în perioada menționată nu a fost returnat părții ucrainene, chiar dacă au existat solicitări și incidente minore provocate de grănicerii ucraineni față de angajații IGPF.

Potrivit șefului de sector, solicitanții de azil au fost transportați de poliția de frontieră la Centrul de triere din satul Calarașeuca, r-l Otaci (aflat la o distanță de peste 100 km) pentru documentare ulterioară. Iar, trecerea frontierei prin zona verde a fost înregistrată ca faptă ilegală în Registrul nr.2 cu privire la infracțiuni. Menționăm că reprezentanți ai Biroului migrație și azil din cadrul Ministerului de Interne responsabili de preluarea de la frontieră a solicitanților de azil în PTF Criva nu sunt. Respectiv, atribuțiile de transportare și cheltuieli au fost suportate de IGPF.

Unii solicitanți de azil au fost ghidați să se cazeze în Centrul comunitar multifuncțional din satul Drepcăuți, r-l Briceni pe durate scurte.

PTF „Criva” nu dispune de spații pentru solicitanții de azil/ sau de reținere a persoanei. Toate persoanele sunt conduse la SPF Criva, aflat la o distanță de 3 km de PTF. Persoanele reținute pentru infracțiuni sau contravenții sunt transmise Direcției urmărire penală din cadrul subdiviziunii Nord a IGPF din mun. Edineț. Potrivit reprezentanților PTF, aceștia se prezintă în termen de cca 1 oră la solicitare. Doar în competența DUP ține de oferirea calității procesuale persoanei, precum și asigurarea garanțiilor fundamentale la reținere, etc au susținut reprezentanții IGPF.

PTF „Criva” nu dispune de odăi/ camere pentru minorii neînsoțiți (inclusiv Blue Dots). În cazul minorilor neînsoțiți, angajații IGPF apelează autoritatea tutelară APL Briceni.

Pe teritoriul PTF există un panou informativ cu privire la drepturile solicitanților de azil și lista autorităților ce pot fi contactate. Panoul informativ urmează a fi actualizat.

D2. Situația la sectorul poliției de frontieră „Criva” (în continuare SPF Criva)

SPF Criva reprezintă un sector de poliție, localizat la o distanță de 3 km de PTF Criva-Mamaliga.

Imobilele reprezintă clădiri la sol învechite din punct de vedere moral și transmise în locațiune de administrația publică locală. Echipa de vizită a punctat că **condițiile de muncă ale angajaților SPF Criva sunt nesatisfăcătoare** din cauza vechimii edificiilor și lipsei de acomodări necesare. Chiar dacă, angajații poliției au susținut că nu au pretenții față de condițiile de muncă, acestea urmează a fi remediate cât de curând va fi posibil.

Foto_odaie de odihnă pentru angajați_SPF Criva_07.06.2022

Foto_odaie de odihnă pentru angajați_SPF Criva_07.06.2022

SPF Criva dispune de **2 camere de întreținere temporară a solicitanților de azil** pentru 6 persoane aflată la etajul I a clădirii poliției de frontieră. Acest spațiu a fost renovat și mobilat din fondurile Uniunii Europene și Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați. Spațiul locativ include 2 odăi amenajate cu 2 și respectiv 4 paturi supraetajate, 2 mese cu 4 scaune montate de podea, 2 dulapuri metalic, geamuri din termopan (cu gratii) și agent termic. Paturile sunt comode pentru dormit, fiind asigurate cu saltea ortopedică, lenjerie de pat, perne și plapume: -

Foto_Camera_SPF Criva_07.06.2022

Accesul la baie este asigurat prin intermediul unui boiler electric și unei cabine de duș.

SPF **nu este asigurat cu pachete alimentare** pentru solicitanții de azil/ persoanele reținute pe timp îndelungat și **apă potabilă**. Reprezentanții IGPF au reiterat lipsa liniei bugetare pentru asemenea cheltuieli în bugetul acesteia, dar și a faptului că solicitanții de azil urmează a fi preluați de Biroul Migrație și Azil al Ministerului de Interne în sarcina căreia intră asigurarea garanțiilor respective. **Avocatul Poporului este de opinie că aceste incertitudini urmează a fi clarificate de autoritatea centrală de comun cu subdiviziunile IGPF și BMA, astfel încât în situațiile unui flux de solicitanți/ migranți / refugiați să nu existe acțiuni de privare de acomodările necesare, alimentație și apă potabilă. În același timp, angajații poliției de frontieră nu trebuie să recurgă la gestul de bunăvoință în a alimenta persoanele custodiate din resursele proprii.**

În opinia, Avocatului Poporului este imperios necesară asigurarea evidenței persoanelor aflate în custodia poliției de frontieră. Potrivit normelor Comitetului european pentru prevenirea Torturii: (i) Deținuților emigranți în locurile de oprire la punctele de intrare în țară trebuie să li se ofere posibilități adecvate pentru a dormi, (ii) să li se permită accesul la bagajele lor, (iii) la dotările sanitare echipate adecvat și (iv) să li se permită să iasă zilnic la aer. De asemenea, trebuie asigurat (v) accesul la mâncare și, dacă este necesar, (vi) la îngrijire medicală. Potrivit aceluiași norme internaționale interzicerea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante include obligația de a nu trimite o persoană într-o țară unde există motive substanțiale să se creadă că există pericolul real ca aceasta să fie supusă torturii sau tratamentului necorespunzător.

O altă chestiune abordată anterior de Avocatul Poporului ține lipsa **registrii de evidență a persoanelor reținute în punctele de trecere a frontierei (zonele de control) legali și ilegali, precum și a registrii de evidență a persoanelor plasate în camerele de reținere temporară sau de plasament temporar.** În continuare, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) susține că **instituirea registrelor de evidență a persoanelor reținute și plasate în camerele de reținere temporară în vederea asigurării tuturor garanțiilor antitortură, inclusiv pentru protecția angajaților în cazul alegerii de rele tratamente (inclusiv a celor reținuți de până la 3 ore).**

E. CONCLUZII/ PROPUNERI:

În conținutul *Observațiilor finale privind cel de-al treilea raport periodic al Republicii Moldova*, adoptate în cadrul reuniunilor 1600 și 1602 din 27 și 28 noiembrie 2017 de către Comitetul împotriva torturii, se accentuează că „Republica Moldova trebuie să-și intensifice eforturile pentru a aduce condițiile din locurile de detenție la standardele internaționale, cum ar fi Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (*regulile Nelson Mandela*), inclusiv prin asigurarea condițiilor materiale și de igienă adecvate pentru deținuți, inclusiv iluminare naturală și artificială suficientă, sisteme de canalizare și instalații sanitare adecvate, inclusiv veceuri și dușuri, încălzirea celulelor, ventilare suficientă, calitatea și cantitatea adecvată a mâncării, așternuturi, paturi și obiecte de igienă personală, îngrijire medicală, activități în aer liber și vizite ale membrilor familiei”.¹

¹ Pct.18(c) din Observațiile finale privind al treilea raport periodic al Republicii Moldova, adoptate de Comitetul împotriva torturii la cea de-a 62-a sesiune (6 noiembrie – 6 decembrie, 2017)

Avocatul Poporului amintește că, articolul 3 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale impune autorităților o obligație pozitivă care constă în a se asigura că orice persoană privată de libertate este deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a pedepsei nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, ținând seama de cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea persoanei sunt asigurate în mod corespunzător.

În cadrul vizitei din 07 iunie 2022, au putut fi observate unele împrejurări ce indicau asupra efortului IGPF de a îmbunătăți condițiile materiale pentru cazarea solicitanților de azil din cadrul SPF „Criva”, cu excepția neacomodării spațiilor pentru persoanele cu dizabilități.

Situația de la PTF „Criva – Mamaliga” este una relativ bună.

În același timp, Ombudsmanul rămâne îngrijorat de lipsa unor camere de reținere temporară la PTF a persoanelor reținute pentru infracțiuni/ contravenții (inclusiv de până la preluarea acestora de subdivizarea specializată).

În cadrul discuțiilor, reprezentanții IGPF au susținut că conform pct.13 din Normele tehnice de înzestrare a punctelor de trecere a frontierei de stat, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.297/2017 pentru implementarea Legii nr.215 din 4 noiembrie 2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova din anexa nr.4, **responsabilitatea privind înzestrarea punctelor de trecere rutiere este atribuită Serviciului Vamal.** Prin urmare, solicitările/ recomandările privind asigurarea cu încăperi, etc urmează a fi înaintate Serviciului Vamal al R. Moldova².

Totuși, aceleași Norme tehnice în pct.1 și 7 prevăd că [...punctele de trecere se înzestreză potrivit planului de amenajare a acestora, aprobat de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și de autoritățile care activează în acestea. Ținând cont de infrastructura existentă a punctelor de trecere, acestea se înzestreză cu încăperi pentru solicitanții de azil separat, pentru ambele sexe, dotate cu condiții minime de igienă, încăperi pentru controlul în linia a doua, încăperi pentru persoanele reținute și încăperi pentru izolarea persoanelor suspectate de boli infecțioase și contagioase. Ultimele urmează a fi dotate cu mobilier, sursă de apă potabilă, WC separat, vas de colectare a deșeurilor, trusă medicală...]. **De altfel, concluzionăm că IGPF în calitate de actor principal urmează să-și reajusteze planurile de amenajare a PTF în cooperare cu Serviciul Vamal și alte autorități vizate în vederea asigurării respectării Normelor tehnice. Iar, Serviciul Vamal nu trebuie să se opună acestui proces.**

În aceeași ordine de idei, lipsa registrelor de evidență a persoanelor reținute și plasate în punctele de trecere a frontierei și/sau sectoarele poliției de frontieră indiferent de durată trezește semne de întrebare, iar în unele cazuri îngrijorări cu privire la asigurarea garanțiilor împotriva torturii și sau altor forme de rele tratamente față de persoanele aflate în custodie. Complementar, IGPF urmează să identifice soluții în vederea asigurării drepturilor fundamentale la alimentație, sanitație, asistență medicală, la plimbări în aer curat, acces la bagaje și alte necesități specifice persoanelor din grupurile vulnerabile de risc (minori, persoane cu dizabilități, etc). Avocatul Poporului nu pune la îndoială competența și abilitățile angajaților poliției de frontieră, inclusiv sinceritatea acestora referitor la comunicările privind transmiterea imediată DUP a Direcției regionale Nord sau BMA a reținuților sau solicitanților de azil. Mai degrabă, poziția Ombudsmanului este una de principiu și motivată de necesitatea de a asigura un

² HG 297/ 2017 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113224&lang=ro

cadru de protecție a persoanelor cu care se află în contact polițiștii de frontieră și întru evitarea oricăror dubii cu privire la siguranța persoanei și integritatea angajatului.

În plus, în scopul *protejării integrității fizice și psihice* „Statele nu doar trebuie să se abțină de la provocarea relelor tratamente, dar și să adopte/întreprindă *măsuri preventive*, necesare pentru a asigura integritatea fizică, psihică și bunăstarea persoanelor private de libertate.”³

În pct.10 al rezoluției nr.72/163 din 19 decembrie 2017, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a accentuat, în mod special, obligația statelor *de a întreprinde măsuri prioritare, decisive și efective, necesare prevenirii actelor de tortură, tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante.*

Urmare, a constatărilor echipei de vizită, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) conducându-se de prevederile art.24 a Legii nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMANDĂ:

**Inspectoratului General al Poliției de Frontieră:
Serviciului Vamal al Republicii Moldova:**

- 1) **IGPF de comun cu Serviciul Vamal al R. Moldova** să ajusteze infrastructura PTF cu încăperi pentru solicitanții de azil separat, pentru ambele sexe, dotate cu condiții minime de igienă, încăperi pentru controlul în linia a doua, încăperi pentru persoanele reținute și încăperi pentru izolarea persoanelor suspectate de boli infecțioase și contagioase conform prevederilor pct.7 și 13 din Anexa nr.4 a HG 297/2017;
- 2) **IGPF să asigure evidența persoanelor aflate în custodia poliției de frontieră (reținute, plasate în camerele de reținere temporară sau în camerele pentru solicitanții de azil) pentru înregistrarea** (datelor persoanei, ora plasării în odăi/ camere, componența familiei (sau dacă nu este însoțit de familie), facilitățile distribuite acestuia, date despre persoanele ce au vizitat (polițiști, procurori, etc), ora plimbării, ora alimentării, date despre asistența medicală, date despre leziuni vizibile, ora predării acestuia altor instituții, instituția primitoare) **acestora într-un registru special.**
- 3) **IGPF să identifice resurse materiale (să planifice) în vederea asigurării PTF cu pachete de igienă personală (pastă de dinți, lenjerie, periuță de dinți, tacâmuri, etc) sigilate corespunzător pentru distribuie solicitanților de azil pe durata procedurilor operaționale și/sau altor persoane reținute și aflate în custodia acestora;**
- 4) **IGPF să identifice resurse materiale (să planifice) în vederea asigurării PTF cu pachete alimentare (fie prin servicii de catering) sigilate corespunzător și conform cerințelor alimentare în vederea asigurării dreptului la alimentație și apă a potențialilor solicitanți de azil și sau/altor persoane reținute și aflate în custodia acestora;**
- 5) **IGPF să continue activitățile de dezvoltare profesională/ instruire a angajaților pe domeniile protecției solicitanților de azil/ prevenirii torturii și protecției persoanelor vulnerabile, etc;**
- 6) **IGPF să continue eforturile de îmbunătățire a condițiilor materiale din sectoarele poliției de frontieră, în special condițiile de muncă ale angajaților;**

³ CtEDO, cauza Mouisel v. Franța, 2002.

-
- 7) **IGPF** să asigure PTF cu broșuri informaționale privind drepturile solicitanților de azil, drepturile persoanelor reținute, etc.
 - 8) **IGPF** să actualizeze panourile informative și listele de contacte din PTF;
 - 9) **IGPF** să distribuie copia raportului respectiv Direcțiilor regionale pentru informare și reacționare, după caz.

Raportul respectiv este plasat pe pagina web a OAP pentru informare și diseminare.

Executor:

Coordonat,

Alexandru Zubco,

Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat/